

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 491/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], notárky, [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Petronelou Toporcer Zavackou, LL.M., advokátkou, Námestie Ľ. Štúra 2, Bratislava, proti rozhodnutiu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 32D/19/2022-205 z 10. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NSS“), ktorým bola ako notárka uznaná vinnou z disciplinárneho previnenia. Rozhodnutie navrhuje zrušiť a vec vrátiť NSS na ďalšie konanie.

II.

2. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením bola sťažovateľka na návrh ministerky spravodlivosti uznaná vinnou za to, že spísala notársku zápisnicu, ktorou osvedčila vyhlásenie obce o vydržaní vlastníckeho práva k spoluvlastníckym podielom k pozemkom v tejto obci napriek tomu, že spísanie notárskej zápisnice zjavne odporuje § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keďže obec vyhlásila, že už v čase domnelého vydržania bol vlastníkom podielov podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o majetku obcí“). Sťažovateľka tým, že neodmietla spísať notársku zápisnicu, porušila povinnosť podľa § 36 ods. 1 druhej vety zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, čím sa dopustila

disciplinárneho previnenia. Za to jej bolo uložené súhrnné disciplinárne opatrenie – pokuta 750 eur a povinnosť nahradiť trovy konania 120 eur.

3. NSS vychádzal z § 63 Notárskeho poriadku účinného do konca apríla 2021, podľa ktorého notár osvedčoval vyhlásenie o splnení podmienok vydržania podľa § 134 Občianskeho zákonníka. Ďalej odkázal na § 36 ods. 1 Notárskeho poriadku, podľa ktorého je notár povinný odmietnuť vykonať úkon, ak je zjavné, že odporuje zákonu, obchádza zákon, prieči sa dobrým mravom alebo ak vykonanie úkonu osobitný zákon zveril inému orgánu verejnej moci. NSS zvýraznil, že nadobudnutie na základe zákona vylučuje nadobudnutie vydržaním. Podľa NSS bolo zrejmé, keďže obec to sťažovateľke uviedla, že obec vlastnícke právo odvodzovala zo zákona (§ 2 ods. 7 zákona o majetku obcí), podľa ktorého ho nadobudla od štátu ešte 1. mája 1991, čo vylučuje, aby ho nadobudla vydržaním. Na tom nemení nič ani to, že vlastnícke právo obce nebolo zapísané v dôsledku toho, že v roku 2003 bol vytvorený register obnovenej evidencie pozemkov (ďalej len „ROEP“), ktorý nesprávne nevedol k zápisu vlastníckeho práva obce, ale iných osôb do katastra.

4. NSS odmietol argumenty sťažovateľky iným rozhodnutím v civilnom spore, keď poukázal na to, že v tomto spore bola žalovaná obec, ktorá bola v katastri evidovaná ako vlastníčka a bolo vyslovené, že pozemok vydržala. Podľa NSS notár nezodpovedá za pravdivosť vyhlásenia o vydržaní. To však neznamená, že má osvedčiť každé vyhlásenie. Spísaním notárskej zápisnice bol obídnený účel a zmysel vydržania, ktorý bol zneužitý v prospech obce, ktorá si opomenutím nezabezpečila zápis vlastníckeho práva. NSS uviedol, že podľa § 91 ods. 1 Notárskeho poriadku je disciplinárnym previnením zavinené závažné porušenie povinností činnosti notára a podľa § 63 Notárskeho poriadku spísanie notárskej zápisnice o vydržaní, ak na to neboli splnené podmienky, treba považovať za závažné porušenie povinnosti notára, keďže notárska zápisnica je verejnou listinou umožňujúcou zápis práv do katastra. Porušenie sťažovateľka zaviniла nevedomou neobstaranosťou, keď mala a mohla vedieť, že vyhlásenie obce neobsahuje skutočnosti umožňujúce záver o vydržaní.

5. NSS ďalej odôvodnil, že treba použiť § 42 Trestného zákona o ukladaní súhrnného trestu. Pri ukladaní disciplinárneho opatrenia NSS zohľadnil, že nebolo tvrdené a ani preukázané, že by spísaním notárskej zápisnice boli dotknuté práva tretích osôb. Zvýraznil však, že notár je povinný postupovať s odbornou starostlivosťou a odmietnuť vykonať úkon, ak je zjavné, že odporuje zákonu, obchádza zákon alebo sa prieči dobrým mravom. Vzhľadom na to, že sťažovateľka už jeho rozhodnutím z 12. júla 2022 bola uznaná vinnou za obdobné previnenie (spísanie dvoch notárskych zápisníc), za čo jej bola uložená pokuta 500 eur, sťažovateľke uložil súhrnné disciplinárne opatrenie – pokutu 750 eur s tým, že skoršie rozhodnutie o uložení pokuty 500 eur zrušil.

III.

6. Sťažovateľka tvrdí, že nemala byť disciplinárne potrestaná, pretože nebola naplnená požiadavka rozporu so zákonom a ani požiadavka zjavnosti podľa § 36 ods. 1 Notárskeho poriadku na to, aby odmietla osvedčiť vyhlásenia obce o vydržaní. Uvádza, že v situácii, keď účastníkovi svedčí už skoršie nadobudnutie pozemkov zo zákona, avšak následne došlo iba k formálnej zmene v katastri v dôsledku ROEP, keď boli ako vlastníci zapísaní iní vlastníci, bolo zmysluplné a účelné, aby bol osvedčením zosúladený faktický stav so stavom právnym. Podľa sťažovateľky došlo k spochybneniu nesporného vlastníckeho práva obce nadobudnutého na základe zákona o majetku obcí a nehrozil zásah do práv tretích osôb. Je formalistické odkazovať obec na žalobu o určenie vlastníckeho práva.

7. Sťažovateľka vyčíta NSS, že pri posudzovaní otázky zjavnosti rozporu so zákonom nezohľadnil skutočnosť, že vychádzala aj z právneho názoru okresného súdu v inom konaní, ktorého aplikovateľnosť NSS vylúčil bez relevantných dôvodov. Sťažovateľka sa domnieva, že jej konanie nemožno považovať za závažné porušenie Notárskeho poriadku, a teda disciplinárne previnenie, pretože NSS neskúmal materiálny korektív. Sťažovateľka napokon uvádza, že NSS voči nej uplatnil neprímerane prísny postup, keď ju potrestal za jej právny názor, ktorý by v prípade iných právnických profesií neprichádzal do úvahy.

IV.

8. Na prieskum namietaného rozhodnutia možno aplikovať základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj občiansku časť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uložené opatrenie je výsledkom osobitného, zákonom vytvoreného súdneho konania vo vzťahu k notárovi pre nesplnenie jeho zákonom ustanovenej povinnosti. Hoci je sťažovateľka k štátu v osobitnom postavení, zákon ustanovuje, že disciplinárny postih jej možno uložiť len za stanovených podmienok súdom v osobitnom disciplinárnom konaní. Preto nie je dôvod na to, aby sťažovateľke neboli poskytnuté záruky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Pri prieskume súdnych rozhodnutí ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodnutí riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné, také, ktoré narúša spravodlivosť konania iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

10. Hlavná námietka sťažovateľky spočíva v tom, že jej konanie spočívajúce v osvedčení vyhlásenia o vydržaní nebolo v rozpore so zákonom, pretože skúmala a posúdila existenciu oprávnenej držby podľa § 134 Občianskeho zákonníka u subjektu, ktorému síce svedčí vlastnícke právo zo zákona, avšak následne došlo iba k formálnej zmene v katastri, keď boli podľa ROEP zapísané iné osoby. NSS zrozumiteľne vyhodnotil, že obec nadobudla vlastnícke právo zo zákona, čo vylučuje nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním bez ohľadu na skutočnosť, že vlastnícke právo obce nebolo zapísané v katastri. NSS jasne vysvetlil rozdiel nadobudnutia vlastníckeho práva zo zákona a vydržaním a to, že súčasné nadobudnutie vlastníckeho práva oboma spôsobmi sa vylučuje.

11. Podľa § 36 ods. 1 Notárskeho poriadku je notár povinný postupovať pri výkone svojej činnosti s odbornou starostlivosťou a je povinný odmietnuť vykonať úkon, ak je zjavné, že obchádza zákon. Notár síce nezodpovedá za pravdivosť osvedčovaných vyhlásení a za pravdivosť predložených listín. To však neznamená, že je povinný osvedčiť každé vyhlásenie. S ohľadom na to, že už sama obec vyhlásila, že vlastnícke právo nadobudla zo zákona o majetku obcí a zároveň ho vydržala, muselo byť sťažovateľke zjavné, že vyhlásenie obce o rôznych spôsoboch nadobudnutia

vlastníckeho práva nemôže obstať. NSS nemožno vytknúť, že v danej veci existovali také okolnosti, ktoré vylučovali vydržanie, a preto ak sťažovateľka neodmietla spísanie osvedčenia o vydržaní, nepostupovala s odbornou starostlivosťou podľa § 36 ods. 1 Notárskeho poriadku. Preto disciplinárne konanie voči sťažovateľke nie je otázkou trestania za jej právny názor, ale posúdenia toho, či v rámci výkonu svojej činnosti postupovala v súlade s Notárskym poriadkom. To nemôže zmeniť ani fakt, že sťažovateľka konala v dobrom úmysle, keď obci mienila umožniť vyhnúť sa sporu o určenie vlastníckeho práva. Obec už skôr nevyužila možnosti svojej obrany podaním námietok podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov.

12. S námietkou sťažovateľky, že NSS nedostatočne odôvodnil vylúčenie aplikácie záverov rozsudku okresného súdu, takisto nemožno súhlasiť. NSS vysvetlil, prečo nebol právny záver rozsudku okresného súdu uplatniteľný. NSS zvýraznil, že základnou otázkou nebolo posúdenie, či tam žalovaná obec nadobudla vlastníctvo zo zákona alebo vydržaním, ale otázka, či vlastnícke právo obce k pozemku evidované v katastri patrí do dedičstva po poručiťovi.

13. Napokon ani námietku sťažovateľky, že porušenie jej povinností pri výkone činnosti notára nespĺňalo kritérium závažnosti a že NSS posúdil túto otázku abstraktne a apriórne, nie je možné považovať za dôvodnú. NSS dostatočne ozrejmil, akými úvahami sa riadil pri zohľadnení miery závažnosti disciplinárneho previnenia sťažovateľky. Uviedol, že spísanie notárskej zápisnice – verejnej listiny, je spôsobilé vyvolať závažné účinky, keďže vyhlásenie o vydržaní umožňovalo zápis obce ako vlastníka v katastri. Hoci do istej miery možno prisvedčiť sťažovateľke, že intenzita závažnosti porušenia jej povinností môže byť znížená s ohľadom na to, že bolo zapísané vlastnícke právo obce, ktorá už vlastníkom bola, NSS uplatnenie materiálneho korektívu zohľadnil v uloženom disciplinárnom opatrení, keď jej uložil pokutu 750 eur za všetky, aj predchádzajúce previnenia, za ktoré už bola postihnutá uložením pokuty 500 eur za spísanie dvoch notárskych zápisníc, v rozpore s jej povinnosťami podľa Notárskeho poriadku. Nemožno však vylúčiť, že otázka uplatnenia materiálneho korektívu pri vyvedení viny za disciplinárne previnenie notára by nemohla byť kritériom ústavnej udržateľnosti rozhodnutia v disciplinárnom konaní. V okolnostiach veci sťažovateľky však tomu tak nie je.

14. NSS ústavne akceptovateľným spôsobom poskytol sťažovateľke jasné, zrozumiteľné a výstižné odôvodnenie, pričom reflektuje na ťažiskové skutočnosti dôležité pre rozhodnutie. Nemožno dospieť k záveru, že by rozhodnutím NSS mohlo dôjsť k porušeniu ústavných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na to, že závery NSS obsiahnuté v napadnutom rozhodnutí nemožno považovať za arbitrárne ani za zjavne neodôvodnené, nemohlo dôjsť ani k porušeniu ústavných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu